

Notitie

Aan: Gemeente Bloemendaal
Van: Omgevingsdienst IJmond
Onderwerp: Inventarisatie vleermuizen en effecten veldverlichting, Hockeyclub Bloemendaal
Datum: 3 februari 2017

Inleiding

Hockeyclub Bloemendaal wil op velden 3 en 4 verlichting toe passen. Op dit moment zijn de velden niet kunstmatig verlicht. Bij het toepassen van verlichting op de velden moet rekening gehouden worden met het verblijfsplaatsen van vleermuizen die beschermd zijn op grond van de Wet natuurbescherming.

Bloemendaal heeft twee flora en fauna onderzoeken ontvangen over de effecten van veldverlichting op populaties van vleermuizen nabij de velden, namelijk van adviesbureau Els en Linde en adviesbureau Waardenburg, zie de bijlage.

Volgens het onderzoek van Els en Linde tasten de lichtmasten het leefklimaat van de vleermuizen aan. Ook wordt het leefklimaat van de eekhoorn en de buizerd aangetast. Volgens Els en Linde is er daarom een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. Volgens Waardenburg worden er echter geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden. Hieronder wordt per soort ingegaan op de twee rapporten en wordt nagegaan waarom de conclusies van elkaar verschillen.

Vleermuizen

Els & Linde geeft aan dat voor de gewone dwergvleermuis en grootoorvleermuis ontheffing dient te worden aangevraagd. In de bijlage is een overzicht van de waarnemingen van Els & Linde opgenomen.

Gewone dwergvleermuis

Volgens Els & Linde zijn binnen de verstoringszone zijn twee paarterritoria van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Op het overzicht (bijlage) is te zien dat een paarverblijfsplaats in de bosrand is gelegen en een andere op het hockeyveld zelf. Uit navraag bij Els & Linde blijkt dat de meest noordelijke paarverblijfsplaats onjuist is ingetekend en dat de bosrand wordt bedoeld. Door Waardenburg zijn ook verblijfsplaatsen van gewone dwergvleermuis gevonden in de bosrand om de velden, zie afbeelding 3.3 en 3.7 in het onderzoeksrapport: *"Baltsende mannetjes zijn ook in de bossen rond de sportvelden waargenomen. Voor gewone dwergvleermuis is het zeer moeilijk om de exacte paarverblijfplaats aan te duiden, omdat deze soort vliegend baltst."* en *"Een negatief effect op verblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuizen bij verlichting langs de bosrand bij velden 3 en 4 kan worden uitgesloten omdat deze niet zijn aangetroffen in de zone die door de verlichting wordt beïnvloed. Uitgaande van een effectafstand van de veldverlichting van zo'n 5-10 meter met begroeide bosrand (40-50 meter zonder begroeiing, zie paragraaf 4.1, Peutz, 2016), zijn directe versturende effecten op verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis derhalve uit te sluiten."*

Waardenburg verwijst naar een lichtonderzoek van adviesbureau Peutz, hier volgt de betreffende tekst: *"Het berekende horizontale verlichtingsniveau op maaiveldniveau in de onbelemmerde situatie zonder begroeiing daalt in het algemeen pas tot een niveau van 2 lux of lager op een afstand van orde grootte 40 à 50 m buiten de randlijnen van beide velden. Dit wordt bevestigd door de rekenresultaten in paragrafen 3.10 t/m 3.13 waaruit blijkt dat ook de berekende verticale verlichtingssterkte op maaiveldniveau tot op grote afstand rond de velden (50 à 100 m) meer dan 2 lux bedraagt. In werkelijkheid zal de afscherpende werking van stammen, takken en bladerdek, tot een aanzienlijk snellere afname van de horizontale en verticale verlichtingssterkte in het natuurgebied leiden. Hoewel dit niet exact berekend kan worden (bij gebrek aan eenduidige en algemeen geaccepteerde aannames voor de afscherming door begroeiing) is het zeer aannemelijk dat reeds op relatief korte afstand (vermoedelijk binnen 5 à 10 m gerekend vanaf de grens van de hoge begroeiing) een lage horizontale en verticale verlichtingssterkte op maaiveldniveau in de orde van grootte van 2 lux bereikt kan worden"*.

Uit de tekst van Peutz blijkt dat de afscherpende werking van 5-10 meter door de bomen en bladerdek niet is gebaseerd op metingen en/of berekeningen maar is ingeschat als "zeer waarschijnlijk." Uit het onderzoek blijkt overigens ook dat niet kan worden voldaan aan de norm van 2 lux voor natuurgebieden.

Waardenburg doet alleen algemene opmerkingen over de licht afscherpende werking van de bomen en bladerdek en heeft blijkbaar niet onderzocht wat de feitelijke situatie van de bosrand ter hoogte van de gevonden paarverblijfsplaatsen is. Dus wat is de mate van geslotenheid van de bosrand, welke boomsoorten staan er, hoe hoog zijn deze en wordt ter hoogte van de paarverblijfsplaatsen inderdaad voldaan aan de verwachtingen dat de effectafstand inderdaad maximaal 10 meter is? Van belang is dat de lichtmasten 18 meter hoog zijn zodat deze mogelijk hoger dan de omliggende bomen zijn. Het effect van afscherming door het bladerdek is in dat geval waarschijnlijk kleiner dan aangenomen door Peutz.

In afbeelding 3.3 zijn twee paarverblijfsplaatsen ingetekend. De afstand tot de lichtmasten is moeilijk nauwkeurig te bepalen maar lijkt kleiner dan 10 meter te zijn, dus binnen de effectafstand van 5-10 meter. In afbeelding 3.7 is een paarverblijfsplaats ingetekend die op grotere afstand dan 10 meter van de lichtmasten lijkt te liggen. Op foto's is te zien dat de bosrand hier echter terug wijkt en open plekken heeft. De effectafstand is daarom mogelijk groter dan 10 meter.

Grootoorvleermuis

Waardenburg heeft geconstateerd dat deze boom in 2016 is "gekandelabeerd", oftewel zodanig bewerkt dat deze boom niet meer geschikt is als verblijfsplaats. Uit vergelijking van de situatietekeningen blijkt dat Els & Linde en Waardenburg dezelfde boom bedoelen. Waardenburg *"Bij de werkzaamheden zijn vier van de zes boomholten verdwenen. Ook het gat dat aan de achterkant van de boom zat, wat het meest geschikt was als verblijfplaats voor vleermuizen is daarbij verloren gegaan. Deze boom bevatte naar verwachting de kolonie grootoorvleermuizen die Els & Linde in 2013 heeft aangetroffen (Ursinus, 2014). De twee nog resterende boomholten zijn voor vleermuizen ongeschikt: door de grootte bieden deze holten te weinig beschutting (weersinvloeden) en de holten zijn voor predatoren toegankelijk."* In mei 2016 is door Waardenburg gepost bij deze boom waarbij geen grootoorvleermuizen zijn aangetroffen. Er wordt in de rapportage echter niet ingegaan of voldoende onderzoeksinspanning is gedaan (volgens vleermuisprotocol), er wordt niet ingegaan op ecologie van grootoorvleermuizen en er is niet vermeldt dat grootoorvleermuizen moeilijk zijn te vinden bij het uitvliegen uit een verblijfsplaats. Waardenburg verwijst nog naar een ander rapport, namelijk Boonman & Koopman, 2015. Dit rapport is (nog) niet bij de omgevingsdienst beschikbaar en zal nader worden bestudeerd. Op grond van de bevindingen van Waardenburg ziet er naar uit dat deze boom ongeschikt is als verblijfsplaats voor grootoorvleermuis, en dat geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het kandelaberen heeft overigens in strijd met de Flora- en faunawet (2016) plaats gevonden.

Buizerd

Els & Linde heeft onduidelijke foto's van de nestlocatie opgenomen en geeft geen verwijzingen naar literatuur of andere bronnen over effectafstanden van verlichting op broeden buizerden. Buizerden broeden bijvoorbeeld op zeer korte afstand van snelwegen (zelfs in de kom van af- en opritten). Buizerden hebben in het duingebied voldoende alternatieve locaties. Ook is niet nagegaan in hoeverre de verlichting zodanig ver het bos in straalt dat ter hoogte van het nest nog verstoring op kan treden. Hierbij dient wel te worden meegenomen dat een buizerd al erg vroeg gaat broeden, dus voordat loofhout in blad is. Er zal dan dus geen of minder afschermd werking van het bladerdek zijn. Mogelijk zijn de eventuele effecten van de verlichting aanvullend te mitigeren door de verlichting onmiddellijk na het broedseizoen aan te brengen zodat er gewenning op kan treden.

Eekhoorn

Els & Linde merkt het volgende op: *"In de bosrand ten noorden van de hockeyvelden is een eekhoorn aangetroffen. Mogelijk dat de eekhoorn zijn rustplaats vindt in de bosrand. De eekhoorn is een dagactief dier. Door het plaatsen van lichtmasten zal de eekhoorn ernstig worden verstoord en wordt een mogelijke rustplaats in de bosrand aangetast."* Er is dus geen feitelijk nest gevonden, het is daarom niet duidelijk waarom een ontheffing nodig is.

Conclusie

- Waardenburg heeft onvoldoende onderbouwd dat geen effecten optreden op paarverblijfsplaatsen van de gewone dwergvleermuis.
- Er is waarschijnlijk geen ontheffing nodig voor de grootoorvleermuis maar dit dient nog aanvullend te worden onderbouwd/onderzocht, mede op grond van al beschikbare stukken.
- Els & Linde heeft onvoldoende onderbouwd waarom ontheffing voor de buizerd en eekhoorn dient te worden aangevraagd.

Advies

- Bovengenoemde opmerkingen voor te leggen aan de twee adviesbureaus ter nadere beoordeling.
- In het geval er (toch) verschil van inzicht blijven bestaan dan is voorstel om een gezamenlijk overleg te houden, met als doel tot overeenstemming te komen over de ecologische situatie. Uiteraard kan de omgevingsdienst bemiddelen in dit overleg tussen de twee adviesbureaus.
- Zolang geen overeenstemming is bereikt over de paarverblijfsplaatsen van de gewone dwergvleermuis, terughoudend te zijn bij het verlenen van een vergunning voor het plaatsen van lichtmasten. De stand van zaken over de vergunnings situatie of –procedure is overigens niet bekend bij de omgevingsdienst.

Bijlage:

Ecologisch onderzoek:

1. Inventarisatie vleermuizen en effecten veldverlichting, worstcasescenario, Hockeyclub Bloemendaal, A.D.G. Koopman – van Roon, Waardenburg, december 2016
2. Afdoend onderzoek hockeyvelden te Bloemendaal, T. Ursinus, Els & Linde, 17 augustus 2016

Waarnemingen Els & Linde

Waarnemingen 2013 en 2015

- Foeragerende gewone dwergvleermuizen
- Social calls
- Bosuilen
- Eekhoorn
- Buizerd
- Paarterritoria gewone dwergvleermuizen
- Concentratie foeragerende gewone dwergvleermuizen
- Verlijfplaats gewone grootoorvleermuizen
- nest buizerd